

Dr. Većeslav PAVLEK

ZA SURADNJU I REORGANIZACIJU AGRONOMSKIH ČASOPISA FNRJ

I.

Zadaci agronomskih službenih časopisa

Osnovni zadatak agronomskih službenih časopisa je prenošenje moderne poljoprivredne nauke i svih za poljoprivredu zanimljivih tehničkih noviteta prvenstveno na sve agronome i poljoprivredne tehničare Jugoslavije, u svrhu njihovog stalnog podizanja na viši stručni nivo, te u svrhu mobilizacije agronomskih kadrova na modernizaciji naše poljoprivrede.

Zbog velikog i svakodnevnog napretka nauke i stalnog dolaska novih sredstava iz industrije i metoda za unapređivanje poljoprivredne proizvodnje nužno je, da Savez agronoma, odnosno agronomski službeni časopisi, osim donošenja društvenih vijesti, budu u službi navedenih osnovnih zadataka, sistematskim donošenjem naučnih i stručnih radova, te stručnih prikaza i informacija o sredstvima za unapređivanje poljoprivrede. Osnovni zadatak tih časopisa je dakle: sve važnije rezultate nauke i tehničke novitete načiniti dostupnima svim poljoprivrednim stručnjacima.*

Uz to časopisi trebaju pomoći oživljavanje stručne i društvene aktivnosti agronomskih organizacija donošenjem vijesti o rezultatima svih metodoloških i ostalih kurseva, savjetovanja, terenskih ekskurzija, ispitivanja poljoprivrednih mašina i ostalih sredstava, rezultate demonstracija i t. d.

* Tako na pr. sredstava za zaštitu bilja bilo je oko 1950. godine 30, a 1960. godine ih ima 292; slično i poljoprivrednih mašina te raznih gnojiva i t. d.

Da agronomski časopisi mogu trajno i sistematski izvršavati ove zadatke, oni trebaju okupiti u redove svojih suradnika i moralno i materijalno zainteresirati sve stručnjake koji rade u naučnim ustanovama, u tvornicama sredstava za zaštitu bilja, gnojiva, poljoprivrednih mašina i t. d., u poljoprivrednim organizacijama i t. d., i sve one koji izvjesna korisna znanja važna za proizvodnju mogu prenositi na hiljade agronoma u praksi.

Agronomski časopisi jesu i trebaju ostati nosioci naprednih ideja i nauke, koja traži modernizaciju poljoprivrede.

Stručna nezavisnost i inicijativa također su stalni zadaci agronomskih službenih časopisa; u njima treba otvoreno diskutirati o raznim mjerama i sredstvima za unapređivanje poljoprivrede, ali na objektivnom i stručnom nivou.

Ovi časopisi su:

1. »Socijalističko kmetijstvo — glasilo Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov NR Slovenije, Ljubljana;
2. »Socijalističko zemjodjelstvo« — organ Sojuza na društvata na agronomi NR Makedonije, Skopje;
3. »Poljoprivredni pregled« — organ Društva poljopr. inženjera i tehničara, NR BiH, Sarajevo;
4. »Poljoprivreda« — organ Društva poljopr. inženjera i tehničara NR Srbije, Beograd;
5. »Agronomski glasnik« — organ Društva agronoma NR Hrvatske, Zagreb;
6. »Naša poljoprivreda i šumarstvo« — organ Poljoprivredne komore Titograd.

II.

Stanje i problemi naših agronomskih službenih časopisa

Moramo konstatirati:

1. da naši časopisi nisu okupili takav široki krug suradnika, koji bi omogućio izvršenje osnovnih zadataka;

2. da naši stručnjaci nisu dovoljno moralno i materijalno zainteresirani da osjećaju svojom dužnosti da sve novitete tehnike i nauke prenose na ostale zainteresirane stručnjake;

3. da naši časopisi zbog toga nisu dovoljno aktuelni niti zanimljivi i poučni za hiljade agronoma koji traže najkonkretniju stručnu pomoć i pouku, naročito o upotrebi svih novih tehničkih sredstava i metoda, a da je najbolja mogućnost trajnog aktueliziranja časopisa upravo veza s industrijom i naučnim kadrovima;

4. zbog toga što naši službeni časopisi ne izvršavaju dovoljno svoju ulogu, pojavili su se mnogi novi časopisi koji nastoje popuniti prazninu koja postoji u našim časopisima: »Mehanizacija poljoprivrede«, »Kemizacija poljoprivrede«, »Agrokemija«, »Kemija u poljoprivredi«, »Zaštita bilja«, »Biljna zaštita«, »Krmiva« i t. d., koja crpu sredstva od odgovarajućih industrija i institucija, pa industrija ne pomaže službene agronomske časopise, a ovi su zapali u siromaštvo i briguju brigu o golom opstanku;

5. zbog neimaštine i lošeg financijskog stanja naši službeni časopisi, radi velikih troškova štampanja i administracije a malih i nesigurnih prihoda od pretplata i dotacija, nastoje svoje troškove sniziti sve niže, prvenstveno na račun autorskih honorara. Zato imaju premalen krug suradnika;

6. naši časopisi imaju premalen krug suradnika. Kod ovako burnog razvoja nauke i tehnike za poljoprivredu, i kod ovako povećanog broja naših kadrova, postoji potreba da se mnogo veći broj naših kadrova, a naročito onih koji rade u industrijama, kao i onih u primarnoj

proizvodnji, uvede u stručnu literaturu i omogući im takav razvoj;

7. zbog neažurnosti u informiranju stručnjaka o novim tekovinama nauke i tehnike, mnoštvo novih sredstava većina stručnjaka, osim uskog kruga specijalista, ne zna upotrebljavati niti organizirati njihovu praktičnu upotrebu. Ali, sredstva ipak upotrebljavaju i trebaju sve više upotrebljavati u dnevnoj proizvodnoj praksi hiljade agronoma. Zato dolazi do trovanja ljudi* i stoke*, do oštećivanja kulturnih biljaka, pa čak i tla. Slično je stanje i s upotrebom novih vrsta i tipova mašina, gnojiva i t. d. Dok na pr. medicinska služba daje bolesnicima i nedužna i slabo otrovna sredstva, kao što su na pr. sulfamidi, samo uz točna uputstva i s receptom, svaki poljoprivrednik može u svakoj trgovini kupiti i najteže otrove bez ograničenja, bez uputstava, bez kontrole upotrebe. Koliko je takvih otrova među sredstvima za zaštitu bilja jasno govori »Rješenje o određivanju kemijskih sredstava i preparata koji se smatraju otrovnima«, koje je izdao Sekretarijat za narodno zdravlje Saveznog Izvršnog Veća, a štampano je u Službenom listu br. 26/1960. i preštampano u časopisu »Agronomski glasnik« br. 7—8 g. 1960. na str. 145 s nužnim i logičnim komentarom uredništva;

8. da propuštanje veze o novim dostignućima tehnike i suradnje s industrijom vodi izolaciji i neaktuelnosti naše časopise, pa i većinu stručnjaka i zaostajanju većine stručnjaka, osim specijalista, za tehničkim i naučnim razvojem;

9. ovim stručnjacima nije omogućeno brzo snalaženje u upotrebi tih sredstava, a postojeći veliki zaostatak u informiranju stručnjaka o raznim sredstvima se

* Prema podacima dr. Miloševića, samo 1959. godine je u NR Srbiji otrovano i umrlo 60 ljudi! Samo na jednom poljoprivrednom dobru u Županji 1960. godine je zbog otrovanja sredstvom koje nije deklarirano kao otrovno, uginulo 11 krava, od ukupno 40 otrovanih!

može ukloniti izradom prvenstveno ovih priručnika: o sredstvima za zaštitu bilja, o strojevima i gnojivima. **Međutim je bitno, da se osigura stalnost i ažurnost prenošenja znanja o novim sredstvima, ispitivanjima i t. d. na stručnjake;**

10. najnovije stručne informacije i publikacije za čitavu Jugoslavije štampaju se po Jugoslavenskom savjetodavnom centru, i ako taj put sigurno nije najefikasniji. Bilo bi efikasnije da se ta uputstva sistematski daju preko službenih u ruke svih agronoma Jugoslavije — za stručnih časopisa. Na taj način bi došla Sloveniju na slovenskom, za Makedoniju na makedonskom i t. d. Sada ona dolaze u ruke agronoma samo na hrvatsko-srpskom jezičnom području, a ne u ruke svih agronoma koji su zainteresirani i za dotično pitanje.

III.

Prijedlozi za rješavanje problema reorganizacije časopisa

1. Svi agronomski službeni časopisi trebaju međusobno surađivati preko Sekcije za štampu Saveza, eventualno i otvaranjem poslovnog organa;

2. službeni stručni časopisi neka reorganiziraju stručne redakcije, tako da u njima budu prvenstveno delegati raznih sekcija agronomskih društava, a naročito sekcija za zaštitu bilja, mehanizacije, obradu i fertilizaciju tla, ratarstvo, stočarstvo i t. d. Taj put će osigurati da za uređivanje časopisa bude zainteresirana čitava organizacija agronoma i da redakcija bude u uređivanju jača i reprezentativna, te da lakše surađuje sa raznim ustanovama, industrijama i t. d.;

3. osigurati prenošenje svih noviteta nauke i tehnike na sve agronome Jugoslavije u najkraćem roku, donošenjem takvih radova u svim časopisima, preštampavanjem ili istovremenim donošenjem;

4. osigurati zajednički nastup prema inozemstvu zbog stvaranja deviznog fonda za objavljivanje i stručnu propagan-

du inozemnih, uvoznih sredstava za našu poljoprivredu;

5. zajednički nastupati prema industriji sredstava za zaštitu bilja, poljoprivrednih mašina i gnojiva zbog sistematske stručne propagande i opisa upotrebe, iako s potrebnim oprezom i objektivnosti;

6. prema potrebama Industrije donositi prikaze, radove, informacije o ispitivanjima, atestima, demonstracijama, savjetovanjima u svim ili samo u velikim časopisima prema potrebi proširenja sredstava u raznim našim krajevima. **Ni jedno sredstvo u poljoprivredu bez dozvole ili atesta, a ni jedna dozvola ili atest bez objavljivanja u agronomskim časopisima!;**

7. od industrije tražiti sredstva za objavljivanje planiranih radova, prikaza i t. d. Industrija daje sredstva za propagandu, ali ta sredstva odlaze mimo agronomskih organizacija i često neracionalno, za razne kalendare, kataloge, poklone, skupe svijetleće i ostale reklame i t. d. Sredstva koja daje industrija i trgovina sredstava za poljoprivredu za propagandu su vrlo velika*, a potreba naših časopisa da mogu ostvariti svoje zadatke relativno vrlo malene. U odnosu na sredstva koja se za propagandu daju, ona ne iznose niti 5% od tih sredstava. Za naše stručne časopise oni ne daju uglavnom ništa. Međutim je potpuno sigurno, da je najbolji put stručne propagande preko agronomskih stručnih časopisa, jer tim putem ona dolazi do svih agronoma Jugoslavije, a o agronomima ovisi kada i koja sredstva će se nabaviti, odnosno kolika će biti potrošnja pojedinih sredstava. O agronomima ovisi

* Tako na pr. »I. T. M.« za propagandu daje godišnje preko 200.000.000, »Zorka« 95.000.000, »Pliva« izdaje stručni časopis za sve liječnike u Jugoslaviji u 12.000 primjeraka mjesečno besplatno, a za propagandu daje 60.000.000, »Vetserum« kompletno finansira »Bilten udruženja veterinarskih stanica«, pa se ovaj daje veterinarima besplatno.

da li će se neko sredstvo uopće upotrebljavati. Smatram da je dužnost agronomskih organizacija, da pazi da li, naročito za otrovna sredstva, postoje detaljna stručna uputstva o upotrebi, zaštiti pri radu, mjerama opreznosti, prvoj pomoći za slučaj trovanja i t. d. Otud, da imamo pravo i dužnost da upozorimo sve poljoprivredne stručnjake da neke industrije i uvoznici takva uputstva daju, dok druge ne daju, i da dotična sredstva koja takvih uputstava nemaju treba izbjegavati, ne upotrebljavati ih!

* * *

Smatram, da će ovakav put osigurati našim službenim časopisima mnogo veću aktuelnost i mogućnost boljeg i ažurnog informiranja svih naših stručnjaka o

svim važnijim novitetima nauke i tehnike nego danas i time doprinijeti mogućnosti podizanja stručnjaka na viši stručni nivo. Nadalje, da će taj put izvršiti veću mobilizaciju prvenstveno kruga suradnika i osigurati mnogo novih imena našoj stručnoj literaturi. Isto tako, da će doprinijeti materijalnom i moralnom jačanju i ugledu ne samo tih časopisa, nego agronomskih organizacija uopće. Čak, da će upravo taj put osigurati veću stručnu samostalnost i objektivnost naših časopisa. Nitko, ni jedna industrija od stručnih časopisa ne može i ne smije tražiti da pojedinim sredstvima pišu hvallospjeve; stručna savjest redakcije ni autora to neće dozvoliti, kao ni propagandu loših sredstava i metoda u poljoprivredi uopće.

Ing. Ivo RUŽIČKA

Poljoprivredni fakultet, Zagreb

PONOVNO O PITANJU OSNIVANJA POLJOPRIVREDNOG MUZEJA

Zamisao o osnivanju poljoprivrednog muzeja na području Hrvatske potječe još iz druge polovice prošlog stoljeća. Tako već 1846, pa 1870 i 1874 raspravlja se u člancima Gospodarskog lista o potrebi osnivanja poljoprivrednog muzeja.

Za vrijeme bivše Jugoslavije u stručnim krugovima ponovno se javlja težnja za osnivanjem poljoprivrednog muzeja te je napisano niz članaka u stručnim poljoprivrednim časopisima (Dr. Kodinec).

Društvo agronoma NRH prihvatilo je zamisao, da se osnuje poljoprivredni muzej u Hrvatskoj, te je tokom 1951—54. razvijalo vrlo živahnu djelatnost. Osnovana je posebna sekcija za muzej u krilu društva. Tako je Društvo agronoma postavilo pred sebe veliki zadatak — osnivanje poljoprivrednog muzeja za područje NR Hrvatske. Muzej, kao kulturna potreba, predstavlja emanaciju nastojanja agronoma, da obuhvatom prošlosti prikaže sve faze razvitka naše poljoprivrede od najstarijih vremena do danas. Muzej bi trebao sakupljati karakteri-

stične predmete, sprave, alate, strojeve, vozila, da se preko njih u historijskom razvoju vidi, kako su se ta pomagala mijenjala i polagano usavršavala, kako je seljak kroz stoljeća teško obavljao svoje poslove bez dovoljno prikladnih strojeva, bez tehničke pomoći primitivno i nerentabilno.

Poljoprivredni muzej bi trebao prikazati snažan razvitak poljoprivredne tehnike po Oslobođenju, mehanizaciju, elektrifikaciju, preradu i oplemenjivanje proizvoda, zadružnu obradu, preradu, korištenje kao i neposrednu prodaju proizvoda putem zadruga potrošačima.

Poljoprivredni muzej bi trebao prikazati, kako se je selo mijenjalo u posjedovnim prilikama i to od najstarijih vremena do kmetstva, nadalje pod bankratskim obilježjem s pojavom prezaduženja, prisilne prodaje posjeda i sistemske pauperizacije. Nadalje, muzej bi trebao prikazati emigraciju, kolonizaciju domaću i stranu, razdiobu veleposjeda, jačanje seoskog življa s prikazom mjera,

koje su sprečavale razvitak sela. To su glavne misli vodilje skupine agronoma, koja je u Agronomskom glasniku ponovno pokrenula osnivanje muzeja. Društvo je razvijalo intenzivnu djelatnost, pa se obratilo svim društvenim podružnicama, poljoprivrednim dobrima, školama, rasadnicima, kotarskim i gradskim narodnim odborima apelom i uputama za sakupljanje eksponata za muzej, ali je odaziv bio vrlo slab. Društvo nije imalo sredstava za rad, a pogotovo ne za nagrađivanje suradnika na terenu, koji bi taj materijal sakupljali.

Društvo agronoma NRH obratilo se 1954. godine na Poljoprivredno-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, da se na fakultetu osnuje Poljoprivredni muzej kao posebna ustanova po uzoru na Centralnu poljoprivrednu knjižnicu, jer bi takav muzej služio kako za potrebe nastave, tako i za potrebe proučavanja poljoprivrede t. j. sadašnjeg stanja, a naročito njezine prošlosti. U stranim zemljama veliki dio poljoprivrednih muzeja nalazi se u sklopu poljoprivrednih fakulteta.

Fakultetsko vijeće Poljoprivredno-šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu načelno se složilo 1954. godine, da se pristupi osnivanju poljoprivrednog muzeja na fakultetu. Sastavljena su pravila za poljoprivredni muzej sporazumno s Muzeološkom sekcijom Društva muzejskih i konzervatorskih radnika NRH, te ih je načelno prihvatilo Fakultetsko vijeće i Poljoprivredni odjel, no nije se moglo legalizirati, jer u Statutu fakulteta nije bio predviđen Poljoprivredni muzej. Zbog istog razloga nisu se mogla osigurati budžetska sredstva za rad muzeja, a molbe za pripomoć nije odobrila Poljoprivredna komora.

Poljoprivredni odjel fakulteta pokušavao je pronaći privremene prostorije za smještaj eksponata poljoprivrednog muzeja, jer to nije bilo moguće u fakultetskim prostorijama u Zagrebu, a zamisao da se spremište privremeno uredi na Poljoprivrednom dobru Božjakovina otpala je

osamostaljenjem dobra u privredno poduzeće.

Unatoč toga, obratio se Poljoprivredni odjel fakulteta na poljoprivredna dobra, narodne odbore kotara i gradova za suradnju kod sakupljanja materijala za poljoprivredni muzej i odaziv je bio razmjerno dobar, ali moralo se prekinuti taj rad, jer nije uspjelo doći do prostorija za spremište muzeja. Poljoprivredni odjel pokušao je s Tehničkim muzejem doći do prostorija, no kako je isti dobio samo manji dio paviljona starog velesajma, to nije mogao ustupiti prostorije poljoprivrednom muzeju.

U novome Statutu poljoprivrednog fakulteta predviđen je Poljoprivredni muzej. Potrebno je njegov rad regulirati pravilnikom u vezi s novim propisima o muzejima i knjižnicama te osigurati minimalna materijalna sredstva za početni rad, ali bi taj rad trebale pomoći i Poljoprivredne komore, zadruge te poljoprivredna dobra.

Razvoju poljoprivrednog muzeja mnogo bi mogle pomoći podružnice društva agronoma, koje bi trebale imati povjerenike za muzej, da se uz stari historijski materijal sakupi i najnoviji, koji bi prikazivao rad na polju unapređivanja poljoprivrede i socijalistički preobražaj sela tokom Narodnooslobodilačke borbe, izgradnje socijalizma do borbe za visoke prirode i poboljšanja proizvodnje i prerade. Prema tome, Poljoprivredni muzej bi trebao biti:

- a) osnova za stručnu nastavu s osobitim obzirom na demonstraciju strojeva, modela, audiovizuelnih sredstava te svih drugih pomagala za podizanje poljoprivredne svijesti i razvoja poljoprivrednih znanja;
- b) prikupljati, sređivati, stručno proučavati i izlagati objekte i dokumente značajne za znanstveni i poljoprivredni razvoj;
- c) poslužiti svim zainteresiranim osobama;
- d) surađivati sa srodnim lokalnim muzejima.